

OTAKAR CHARVAT:

O dvou tonoucích.

Českoamerická povídka.

(Dokončení.)

A jak housle do skříně skládaly, zamyslel se nad tím dnešním večerem a tak nevyslovně teskně a žalno mu bylo. Cítil, že v nitru jeho cosi umírá, cosi, co dříve jaksi zpříjemňovalo mu život, mizí a umílá...

Cítil, že krev se mu žene do hlavy a ta stává se tak těžkou, těžkou...

"Ježíši Kriste," zasténal a sáhl si na rozpálené čelo. "Jak tohle to všechno skončí?"

Rozhlédl se kolem. Hudebníků již kolem něho nebylo. Všichni byli již u báru a veselé popíjeli. I Harman tam byl a jeho opilý hlas bylo slyšet až sem. Síní pomalu se vyprazdňovala.

A Kahaneec jakoby mu půda pod nohama hořela, spěchal odtud. Otvárá dveře, zaslechl její rozpuštělý smích. Snad jemu se směje — napadlo ho — ale neohlédl se. Cítil, že se mu ten její smích zařezává do duše a tak nesmírně ho bolí...

Před síní se zastavil... Taková nějaká neodolatelná moc nutila ho, aby zde postál a počkal, až ona vyjde. Skryje se někde do stínu a ona jej neuvidí. Ano, bude lépe, nebude-li ho vidět.

Na ulici bylo již ticho. Pouliční káry už nejezdily a jen z města doléhala sem žalostně zvonění zvonce, do nádraží vjíždějících vlaků. Chvillemi i slabý větérek zavane, korunami stromů zašeštil, i několik suchých listů dolů shodil. Z báru doléhaly sem opilé hlasy rozjařených pijáků. Kahaneec poznal mezi nimi i hlas Harmanův.

V tom zaslechl hlučný hovor. Poslední párky vycházely ze síně. Příklad se ku zdi a upěl oči do polotemna, před ním se rozprostíral jejího.

Zaslechl hlasy a mezi těmito byl i její. Smála se stále, veselé se smála... Kahaneec začal zuby do spodního rtu. Chvil se rozčilením a ztěžka oddychoval.

Na ulici vystoupilo několik mladíků a děvčát. Poslední vycházel on, ten vytáhlý, bleďý hoch... a Helena.

A jak za ostatními spěchala, zakopla o svůj plášť a zavravorala. Celou tíhou svého těla padla na svého průvodce.

"Tak... drž se, jsi opilý," zaslechl Kahaneec.

"Nejsem... jen hlava se mi točí... To z té kořalky..." a znovu zavravorala.

Průvodce její se zachechtal takovým šeredným smíchem, až Kahaneec v kostích zamrazilo. Měl tisíc chutí něco vzkríknuť, něco, co by urazilo ji i toho jejího čistého průvodce. Slova již tanula mu na jazyku, ale vzpamatoval se. Utlumil v sobě ten vztek a jen potichu cosi nesrozumitelného zamumlal...

Jak dolů spolu se schůdků sešli, ovinulo děvče paži kolem krku průvodce, padlo na něho celou tíhou a nechal se vésti. Vzdalovali se...

Ještě několikrát zaslechl Kahaneec hovor a pak zmizeli kdesi v postranní ulici.

Kahaneec dosud tu stál, upřeně dívaje se v místa, kde zmizeli. Kolena se pod ním chvěla a cítil, že cosi těžkého se mu rodí v srdci, cosi, co těžko lze vyslovit...

Sáhl si na hlavu. Cítil, že klesá mu pod tíhou myšlenek... takovýk hrozných myšlenek...

"Bože," zavlykal. "Byla to ona... Och, jak se pokazila..." Zvedl se a potácel se ulicí...

IV.

Dlouho seděl Kahaneec potmě ve svém bytě. Všude bylo ticho, je-

nom hodiny na stěně jednotvárně tikaly. Již dobře hodina uplynula od té doby, co vrátil se ze síně, ale Kahaneec si ještě na spaní ani nevzpomenul.

Hlavou proudily mu myšlenky, jedna stihala druhou a Kahaneec zdálo se chvillemi, že se mu hlava rozskočí...

A znovu vzpomínal na vše, co se dnes přihodilo... Na vše vzpomínal, co palčivými písmeny zapsalo se mu do srdce a co tak bolelo, co svíralo mu hrdo k zadušení a co nutilo ho k tak hrozným myšlenkám...

A zase, jako vždy při podobných okamžicích, na mládí si vzpomněl, na vlast tam za mořem, na otec, matku, na všechny své druhy...

A zase, jako vždy při podobných leští... Nic... Tém, co již dřívější věčný sen, dobře je a ti ostatní... Eh, darmo vzpomínat...

Vstal a rozčileně přecházel po světnici. Ale ať činil cokoliv, mysl svou uklidnit nedovedl...

Vzpomněl si na Harmana. Co asi dělá? Oh, což ten... Pije, neležel-li už kdesi docela opilý... Oh, ten nalezl útěchu v opilství, v zapomnění, jak říká... I tomu konečně je lépe. A snad i pravdu má... K čemu má se trápit tak, jako on — Kahaneec... Na všechno už Harman plivl, pravda, nalezl už prostředek k zapomnění na všechno... Utone tak jako tak, tož ať aspoň to necítí... Jinak je dobrý chlap, srdce má na pravém místě...

A zkušený je — —

Kahaneec si vzpomněl na rozmluvu v parku... A ku podivu, dnes chápal význam jeho slova, a tehdy myslil, že jedná z neporozumění věcí srdce... Ba, pravdu měl... Hodiny na stěně zarahotily. A v zápětí čtyři temné úderly zavzněly tmou...

"Bože, bože," — zanaříkal Kahaneec a hlavu si stiskl.

A jak hlavu svýma hubenými rukama sevřel, cítil zase tu hroznou myšlenku, jež ho dnes už přepadla asi po třetí...

"Jak tohle to skončí," řekl si beznadějně. "Proč jen jsem tolik nešťastný... Proč nedovedu být spokojeným jako ti druzí... Co jíst mám, k čemu chci ještě víc..." A Kahaneec se hlasitě zasmál. Takový divný to byl — pološleň smích.

Vstal a rozsvítil. Bledé světlo rozlilo se světnicí a kontury všech věcí staly se určitějšími. Pak zakryl okno.

Zasedl k stolku a psal. Dlouho psal... Psal těžce... Myšlenky vířily mu hlavou, ale nebyl s to zachytit jich a přenést na papír... Chvillemi ustával, hlavu v ruku svíral a zase psal, zimničně psal...

Jedno psaní jí, druhé Harmanovi... První bylo stručné. Psal jí, že jí přeje v životě mnoho štěstí... A až jednou bude úplně šťastna, aby si vzpomněla, že tady byl jednou kdosi, který měl jí rád nade vše, ale jehož život ona zničila... Ale ať při tom nepláče, to že bylo by zbytečno... Jemu, že je nyní dobře... Na všechny předešlé bolesti zapomene, poněvadž pro něho existuje již jen jedna věc... A ta že je jasná jako den...

V dopisu, platicímu Harmanovi, rozepsal se o všem. Vylíčil mu své osudy i konečně zklamání. Psal, aby už jen se na něho nehněval, že nešel mu naposled poděkovat za všechno, co pro něho udělal a za jeho přátelství... Ze jedná nepěkně, ale už jen aby Harman mu odpustil... Nemůže jednat jinak... Aby mu odpustil, že myšlenky v dopise jsou tak nesrovnány, nemůže psát jinak, ať snaží se jak chce... Tu nej je jedina věc jasná a tu se vykoná v několika okamžicích... A o jedno ho ještě prosí, až doví se o všem, aby před přáteli a známými jej omluvil a vyřídil jim poslední pozdrav. Do Čech není třeba psát

nikomu... Má tam sice přátele, ale k čemu je na chvíli zabavovati myšlenkami na toho bleďého hochu, kterému mnozí slibovali tak skvělou budoucnost... Je lépe nechat je v domněnkách, že on tu za mořem nalezl slávu a štěstí, že vynikl a že život jeho je šťastný a spokojený... Tož tedy, aby mu odpustil a ty housle jeho, chce-li, aby si vzal... Jsou pěkné, už jeho otec na ně hrával a on — Harman, že jich může dobře užít... A také aby nezapomněl vyříditi poslední pozdravení redaktoru "Českého Zákopníka", že i ten byl mu vždy dobrým přítelem. Rozuměl lidským srdcím a pochopí i jeho čin... Tož, aby Harman měl se dobře a aby nevzpomínal na něho ve zlém... Věděl dobře, že jednou utone... ať už je to dříve nebo později, proto že snadno odhodlal se i k tomuto svému činu...

Kahaneec zapečetil oba listy a napsal na ně adresy... Hodiny zaharašily pátou a na ulicích ozýval se již hlomoz pouličních kar. Několik ranních chodečů šlo dole ulicí.

Kahaneec byl již klidnějším. Pevným hmatem ruky otevřel zásuvku a vytáhl odtud cosi těžkého, kovového, zabaleného v kapsním šátku. Dívaje se upřeně ku předu, rozbalil onu malou věc pod stolem...

Ještě jednou se rozhlédl kolem, levou rukou na prsa si sáhl a pravou rychle zvedl ku spánku.

Ranním utišením třeskla rána... Odrážila se od stěn, zahlomozila a ozvěna její zanikla kdesi na druhém konci ulice... Pak ještě zadunělo padající tělo Kahanece... A pak už nebylo ničeho slyšet...

Jen hodiny na stěně jednotvárně tikaly a kdesi v ulici ozývaly se ustrašené, zmatené hlasy — — —

KDYZ OSUD DOPUSTÍ....

Moravské obrázky.

Potkám člověka, který se mi zdál nemocným, na cestě z městečka. — Nebyl jste u mne, strýčku? — ptám se. "A nebl, ale stoňku taky. U pana doktora sem běl několikrát, koštovalo mě to šest rénských — ešče su mu sedesát grécarů dlužen. Věil du k Bezděkovi, bude porázet, a tož mi dá čerstvost slezinu — já su na slezinu pryč — a přiložim si ju tutkaj." To vám bude sotva co platné, — dovolim si namítnouti. "O ja, to mi dělá dobře."

Ženská s děvčetem. Děvče krev a mléko. "Prosím vás, dybyste mi ju prohlédli. Kašle. Má souchotiny, a bojíme se, aby se jí něco nepřidalo." — No děkuju pěkně: kdyby měla souchotiny, už toho má dost. A jak vy víte, že má souchotiny? — "No, měla sem ju, a má."

Předepsal jsem nemocnému proti kloubnímu zánětu salicylový prášek. Za pár dní přijde. "Páne, ty prášky byly dobré. Sem si myslil: na holest v noze co může prášek účinkovat? Ale dělalo to dobře. Šak ale jed v tem běl." — Kde by se tam vzal jed? — "O dobře sem já to viděl; rozdělal sem si prášek na dlaní, a belo mezi tím vidět jehličky. A to běl jed. Já se vošidit nedám."

Ty prášky mi nebudou nie platny, vy mi nemožete pomost," pravila mi jedna stará žena. — A proč? — "Protože já mám v sobě takovou žabu nebo piščečku, a jak si lehnu na bok, to vona začne piščet."

Dávám člověku, který jako dítě ztratil oko, masť na druhé bolavé oko. "Páne, dyby tak bylo hadí sádlo," praví. "A proč pak vám vaši nedávali na to druhé

oko hadí sádlo, když jste je měl nemocné?" — "Ja, dyž sem byl maličký!"

Na ženském oddělení ležela stará svobodná žena kdesi od Hostýna, jménem Zabranská. Podnikla těžkou operaci, ale byla vždy před tím i potom veselá. Kdežto jiné ženy po takové operaci leží jako zabitě, nemluví a jen stonají, těšila: "Ani sem si to tak lehký nepředstavovala, to operaci. Mě nie neni, já bych mohla hned chodit." Asi třetí den po operaci ptá se primář, co by si přála. "Jednu věc bych si přála, ale esli se nebudu zlobit." — Nebudeme. — "Dybych si tak mohla zakúřit. Donešla sem si z domu fajku a tři pakle tabáku. U nás všecky hospodyně dům od domu kúřijú, jenom dvě ne a ty zase pijú, a to je ešče horší. Dybychme nekúřili, kde by cisář pán bral peníze?"

Jindy mi vykládala: "Vijú, pane doktore, já sem nikdá nestonala. Já nevím, co je to ležet. Ale s nemocným sem měla co dělat. Naši nebožtík tatíček oni měl raka v obličejú, a tož toto jim celý vypadalo, a žádný při nich nemohl obstát pro puch, jenom já sem jich obsluhovala. To sem nemohla spat. Jenom sem zdřimla, hned volali: Ale už zas víc než hodinu spíš, Verunko! — Tak přísný na mě byli. Ale potom sem tak ostála jako mrtvá, jest mi nešmakovalo a nie. A pan doktor lukovský Dvořák, šak on se tenkrát zrovna ženil, dostal bohatú paničku až kdesi z Čech, mi povídali: Osobo, vy musíte kúřit; a tož od té doby to dělám. A věil su, chvála bohu, čerstvá, čerstvější ne nekerá mladica."

"Já su moc trpělivá. Dycky si povídám: Dyž ty se máš tak dobře, a dyž si s tebou ti páni doktoři a ty děvčata dajú takovou prácu, snad bys ty, stará žena, nebyla háklivá! Onegdá, jak mi pan primár ty štychy bral, bolelo to, ale já sem si řekla: ty to musíš vydržet! Bože, věil je na všechno správa. Člověk nie neví při tem operaci. Lidi si myslijú, že to není ani možná. Od nás ešče žádná nebyla na operaci. Já bych taky nebyla jela, ale jedna panímáma z Bystrice mě k tomu měla, že tady temu moc rozumijú. Já dyž sem měla jet, celú noc sem plakala a modlila se, abych ešče jednú mohla našu dědinu uvidět."

"Dneska sem už od třetí hodiny hore. Už sem kdekerú písničku vyzpívala. Lenošnýho člověka nemá pámbůh rád. Dyž nemožeme pracovat, tak aspoň máme zpívat a pána boha oslavovat."

V porodnici byla holka nějaká už po třetí. Dvě první děti jí umřely. Ty měla s jiným. Děkala někde v cihelně. Ptal jsem se jí: No, a těší vás to tak: jednou s tím, podruhé s tím? Proč se tedy nevezmete? "Vijú, pane doktore, my sme to chtěli napřed spolem sprubírovat, jak nám to půjde; a věil vidím, že po něm nie nejní, protože pije a aji mě bije. Já k němu věil nepůjdu anebo půjdu dom do úbee."

Těžko bývá vyhovětí takovým, kteří jsou "pobiti" a přijdou si pro vysvědčení. Obyčejně jde o poranění lehká, utřená ve rvačce, velmi často jde o lidi opilé, a ti poranění vždy k tomu přijdou nevině. "Já jsem mu nie nedělal a on mě finkl sklenicí." Poraněný zpravidla přijde s krví vsude zaslechl, kolikrát není obličej ani poznat. "Aby prý to pan doktor viděl." Lidem není jasný rozdíl mezi poraněním lehkým a těžkým. "Pobitý" by každý rád měl svoje poranění prohlášena za těžké. Každou chvíli se někdo vrátí: "Páne doktore, je tam chyba." — Jaká? — Napsali jste, že je to lehký, a ono je to těžký."

Snažím se vysvětlit zákonitý rozdíl mezi lehkým a těžkým poškozením. "Dyť mě trefil zrovna pod oko." — Ale do oka ne! — "Mám čekat, až mě zabije nebo ožebračí? Jak pak dyby mně byl vyrazil oko nebo hlavu rozbil?"

"Pobitému" na ničem nezáleží. "Jenom to napište, jak se patří. To není ponejprv. A čítat si můžete, co chcete, šak má za to."

Jeden mě zbudil v noci. "Páne doktore, já cheu vysvědčení, a pošlete pro četníky, hned ať tam dó." — Napřed vás musím přece prohlédnout. — "No necht. Ale pět žeber mám zlomených, a dyž jich není pět, tož hned jedu do Hrádku k druhému doktorovi. Na to bychme se podívali, aby jich nebelo pět!"

Jiný sotva mi vyloží příčinu svého příchodu, dá se do pláče. — "Proč pak pláčete? — "Dyž já su tak nešťastný! Dyž já se musím nechat od ženy bit!" — Nepláče, podruhé se neopíjejte a nesmíte se dát. — "Ale dyž ono je mi teho tak moc líto!"

Většina bitek strhne se v hospodě nebo na cestě z hospody. Aspoň jedna, ne-li obě strany mají co děkovat alkoholu.

Jak jsem již pravil, na svá poranění hledí a je popisují hyperbolicky: ti "pobiti".

"Co pak věil! Ale měl ste mě vidět před hodinou. Némůj putynka krvi ve mne vyteklo. Z vola by snád' víc krvi nebylo!" — "Tři hodiny sem byl mrtvý, co nevěděli, su-li živ či co." To slychám i po nepatrném poranění.

Poměrně časté jsou bitky v rodinách v našem kraji (na Brněnsku). Nejčastěji muž pobije ženu, méně často opáčně, ale také se stává; to obyčejně když muž jest alkoholem učiněn bezbranný, a žene překypěla žluč. Častěji si přijdou stěžovat rodiče na děti, zejména výměnkáři, kterým otec nebo matka příliš dlouho neumírají.

Přišel ke mně stařeček z Habruvky. Nos měl všecek okrvavený. — Co pak nám nesete, stařečku? — "Su pobité." — Syn vás pobil? — "No ba, šak by se ani neměl menovat mém synem." — To chcete vysvědčení, pravda? — "Ba, já ho musím žalovat." — Ale to mu způsobíte outraty a trest. — "No, ať sedí a platí, potvora. A dal sem mu dost: na šest tisíc majetku, a věil tak dělá. Sklinko vod piva mě pobil. Co sem se nataral, a věil toto na starý leta!"

A co ran zase padne, než se takový ustaraný otec nebo trpělivá matka odhodlá jít na syna žalovat, "aby se polepšil a dal si pozor!"

"Čechische Revue." — Pod tímto nadpisem vydáván bude v nejbližší době v Praze list, psaný německy, jímž mají býti všichni, kdo jen německou četbu vyhledávají, obeznámováni s naším kulturním životem. Bude to měsíční revue asi o 6 arších, která má též organizovat, udržovat a utužovat kulturní vzájemnost s ostatními kulturními národy. Některým z čelných našich listů nelíbí se název této revue, ukazují zejména na nevhodnost označení "Čechische" v domnění, že správnějším byl by název "Boehmische Revue." Vzhledem k tomu, že Francouzové, Angličané i Italové znají nás jen jako Tehepue, tehece, cesco, domníváme se, že vydavatelé nové revue nedopustí se pražádné chyby ani urážky, když zůstanou při označení "Čechische Revue." Jest označení to cizinci přístupnější a dotýká se přímo obsahu revue, v níž má se ukazovati život český po stránce kulturní a národnostní a ne po stránce zeměpisné.

5.00 denně a více státně je dobrým jednáním bo- lovitel chvála a tam O. SILBERMAN P. 19 K 888 Bl. St. Pauli Mian. (dávaj zisk—hlavte se hlavce)